

Analyse Provinciaal Waterplan Zuid-Holland 2010-2015

Verantwoording

Alle provincies en waterschappen zijn op grond van nieuwe Europese en nationale regelgeving verplicht hun waterbeleid de komende jaren aan te passen en te actualiseren. De provincie Zuid-Holland heeft hier een begin mee gemaakt doordat op 9 december 2008 door Gedeputeerde Staten (GS) een ontwerp-Provinciaal Waterplan is vastgesteld. Dit plan heeft ter inzage gelegen. Op 11 november 2009 is het Provinciale Waterplan door de Staten definitief vastgesteld. Deze analyse is opgesteld door de D66 Zuid-Holland steunfractie en gebruikt bij het bepalen van haar standpunt over het waterplan voor de discussie in de commissie Groen, Water en Milieu en in de Staten.

Opgesteld in de periode september - november 2009

Juridisch kader

Het Provinciaal Waterplan wordt beheerst door een uitgebreid en complex juridisch kader. Enerzijds is er de Europese Kaderrichtlijn Water uit 2000, die beoogt de kwaliteit van het Europese oppervlaktewater en grondwater te verbeteren. Daarnaast is er de nieuwe Waterwet, die naar verwachting per 1 januari 2010 in werking treedt. Verder spelen ook het Nationaal Bestuursakkoord Water en de Wet Ruimtelijke Ordening een rol. Uiteraard spelen ook andere wetten en lagere regelgeving een rol, maar deze zijn ondergeschikt aan de vier hiervoor genoemde kaders.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Richtlijn 2000/60/EG is bedoeld om de kwaliteit van het zoet water (oppervlaktewater en grondwater) in de Europese Unie te verbeteren. Tegelijkertijd beoogt de richtlijn ecologische belangen en watergebruiksfuncties veilig te stellen. Hiertoe is in de richtlijn voor de lidstaten een verplichting opgenomen tot het vaststellen van stroomgebied-beheersplannen, waarin onder meer de kenmerken van het stroomgebied zijn opgenomen. Daarnaast worden in de beheersplannen de maatregelen opgenomen die de lidstaten / waterbeheerders zullen nemen om de waterkwaliteit te verbeteren. De beheersplannen kennen een looptijd van zes jaar. Doel van de richtlijn is dat alle Europese zoete wateren tegen 2015 zijn voorzien van de zogenoemde 'goede toestand'.

Waterwet

De Waterwet treedt naar verwachting in 2010 in werking en zal dan een negental bestaande wetten vervangen. Het waterbeheer wordt hierdoor eenvoudiger (de wet gaat uit van integraal waterbeheer) en bovendien zal nieuwe Europese regelgeving makkelijker kunnen worden geïmplementeerd. Ook wordt de samenhang tussen het waterbeleid en het ruimtelijke ordeningsbeleid worden verbeterd. De derde doelstelling van de wet is de administratieve lasten terug te dringen.

Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)

Het Nationaal Bestuursakkoord Water is een overeenkomst tussen het Rijk, de provincies, gemeenten en de Unie van Waterschappen om de samenwerking bij het waterbeheer te verbeteren. De eerste versie dateert uit 2003, in 2008 is het NBW geactualiseerd. Het NBW heeft tot doel om in

de periode tot 2015 de waterhuishouding in Nederland op orde te brengen en te houden en te anticiperen op klimaatverandering. Het gaat hierbij om de verwachte zeespiegelstijging, bodemdaling en klimaatverandering. Nederland krijgt hierdoor steeds meer te maken met extreem natte en extreem droge periodes.¹

Wet ruimtelijke ordening (Wro)

De nieuwe Wet ruimtelijke ordening is per 1 juni 2008 in werking getreden. De wet ziet op het ruimtelijk beheer van Nederland en bepaalt hoe de plannen daarvoor moeten worden ingericht en welke procedures worden gevolgd. Het uitgangspunt van de wet is 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Hierdoor is meer verantwoordelijkheid voor het ruimtelijk beleid bij de lagere overheden komen te liggen. Provincies stellen voortaan structuurvisies op, waarin de hoofdpunten van het te voeren ruimtelijk beleid zijn vastgelegd. Gemeentelijke bestemmingsplannen hoeven niet langer meer te worden goedgekeurd. Daartegenover staan nieuwe instrumenten om het gemeentelijk ruimtelijk beleid waar nodig bij te sturen: de aanwijzing, de algemene regels (provinciale verordening) en het inpassingsplan (met het projectbesluit).

Het conceptwaterplan Zuid-Holland 2010-2015

Het basisdocument dat aan PS wordt voorgelegd, is het conceptwaterplan Zuid-Holland 2010-2015. Hierna volgt een analyse van de verschillende hoofdstukken van het concept. De doelstellingen die door GS zijn geformuleerd vallen uiteen in enerzijds doelstellingen voor de korte termijn, de planperiode 2010-2015, en anderzijds voor de lange termijn (2040).

Een ander provinciaal waterbeleid

De provincie realiseert zich terdege dat de klimaatverandering onvermijdelijk gevolgen zal hebben voor het waterbeleid in Zuid-Holland. Met name de lage ligging van de provincie en de grote concentratie van mensen en bedrijvigheid maakt dat goed moet worden nagedacht over de gevolgen van de klimaatverandering en de noodzakelijke aanpassingen. Probleem daarbij is dat de klimaatverandering per definitie gepaard gaat met onzekerheden. Het Provinciaal Waterplan is opgesteld rekening houdend met een drietal algemene uitgangspunten:

- klimaatbestendig provinciaal beleid;
- van 'bouwen in natuur' naar 'bouwen met natuur'; en
- vergroten kwaliteit leefomgeving en landschap.

De ambities van de provincie zijn door GS neergelegd in een viertal strategische kernopgaven, die hierna nog verder zullen worden uitgewerkt. De kernopgaven zijn:

- waarborgen waterveiligheid;
- realiseren mooi en schoon water;
- ontwikkelen duurzame zoetwatervoorziening; en
- realiseren robuust en veerkrachtig watersysteem.

Sturingsvisie Water

De sturingsvisie water bevat de uiteenzetting van de provincie over haar taak en rol in het beleidsveld water, en de wijze waarop de taak wordt vervuld. Door de veranderende regelgeving en andere ontwikkelingen achten GS het nodig de sturingsvisie aan te passen. Daarbij speelt onder meer de introductie van Provincie Nieuwe Stijl mee. Er wordt expliciet vastgelegd dat de provincie zich enkel zal bezighouden met kaderstelling en de uitvoering zal overlaten aan de waterschappen.

¹ Bron: persbericht ministerie van Verkeer en Waterstaat, 25 juni 2008

Bovendien zal de provincie geen gemeentelijke verantwoordelijkheden overnemen of zelf oppakken, maar zich enkel richten op (boven)regionale vraagstukken en het provinciaal belang. In de uitgangspunten van de sturingsvisie water is verder vastgelegd dat de uitvoering van het waterbeleid geen provinciale taak is, tenzij bij wet anders is bepaald (bijvoorbeeld voor de vergunningverlening en handhaving van grondwateronttrekkingen). Verder zal de provincie zich inzetten voor een afname van de bestuurlijke drukte (niet meer dan twee bestuurslagen tegelijk betrokken) en de regeldruk.

In dit hoofdstuk van het Provinciaal Waterplan worden ook de taken van de verschillende bestuurslagen beschreven die een rol spelen in het waterbeheer. Nieuw is dat door de introductie van de waterwet de verschillende taken verder op elkaar worden afgestemd. Daaraan wordt bijgedragen door de min of meer gelijktijdige vaststelling van het nationaal waterplan, de provinciale waterplannen en de waterbeheersplannen van de waterschappen. De provincie is verantwoordelijk voor de vertaling van het nationale waterplan naar een regionaal waterplan, dat vervolgens door de waterschappen verder wordt uitgewerkt naar een waterbeheersplan. De provincie stelt dus de strategische kaders, de waterschappen voeren deze uit. De provincie houdt hier vervolgens weer toezicht op.

Wat de gemeenten betreft heeft de provincie met name een adviesrol ten aanzien van de gemeentelijke rioleringsplannen. Eventueel kan de provincie een aanwijzing geven wanneer een gemeente het provinciaal advies niet opvolgt. Als de gemeente ook een gemeentelijk waterplan opstelt, wat niet verplicht is, dient rekening te worden gehouden met het provinciaal waterplan. Er is echter geen goedkeuringsvereiste voor de provincie.

De ruimtelijke aspecten van het waterbeleid zijn tevens een structuurvisie in het kader van de Wro. Ook hier is een aantal uitgangspunten voor vastgelegd. Zo moet minimaal de huidige ruimte voor het watersysteem behouden blijven. Bij functietoekenning wordt de lagenbenadering² gehanteerd, waardoor water een sturende rol heeft bij de besluitvorming over de locatiekeuze voor nieuwe activiteiten. Een ruimtelijke wateropgave wordt als provinciaal belang beschouwd als die wateropgave een basisvoorwaarde is voor het behalen van de ruimtelijke ambitie. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds het planologisch beschermen en behouden van een zone (reservering voor water) en anderzijds expliciet rekening houden met een wateropgave (water is een basisvoorwaarde).

Het provinciaal waterplan zal worden uitgewerkt in een of meer provinciale verordeningen. GS is echter voornemens zoveel mogelijk uitwerking te laten plaatsvinden door middel van bestuurlijke samenwerking, hetgeen past in het streven om de regeldruk te verminderen / niet verder te laten toenemen. De - nog op te stellen - waterverordening zal in elk geval worden opgezet op basis van zes thema's:

- Veiligheid kust en kustfundament
- Veiligheidsnormen voor regionale waterkeringen
- Normen waterkwantiteit (wateroverlast)
- Meten en beoordelen (toetsing watersysteem)
- Planvorming
- Onttrekking en infiltratie van grondwater.

² Functies worden zodanig op elkaar afgestemd dat de mogelijkheden van het bodem- en grondwatersysteem optimaal worden benut. De eerste laag is die van bodem, water, landschap en natuur. De tweede laag is infrastructuur en netwerken. De derde laag zijn de occupatiepatronen.

Waarborgen waterveiligheid

Het waarborgen van de waterveiligheid is de eerste ambitie van GS en wordt uitgewerkt in hoofdstuk 4 van het concept Provinciaal Waterplan. GS benadrukken dat absolute veiligheid niet bestaat. Er zal dus rekening moeten worden gehouden met een klein restrisico. Het waarborgen van de waterveiligheid is er op gericht om Zuid-Holland te beschermen tegen overstromingsrisico's. Zeker wanneer de zeespiegel verder stijgt en de waterafvoer door de rivieren toeneemt, is een goede beleidsvoorbereiding van belang.

- De kust

De bescherming van de kust is primair een rijkstaak. Desalniettemin ziet de provincie een rol voor zichzelf weggelegd. De doelstelling voor 2040 is dat de kust in dat jaar veilig is voor bedreigingen van de Noordzee. Op korte termijn (in de periode 2010-2015) wordt in elk geval de versterking van de zwakke schakels afgerond en wordt, afhankelijk van de uitkomsten van de planstudie, gestart met de uitvoering van de Zandmotor. De provincie ontwikkelt voor al deze doelstellingen de plannen en coördineert de uitvoering, de financiering geschiedt door het Rijk. Van gemeenten wordt verwacht dat zij voldoende ruimte reserveren om de benodigde kustversterkende maatregelen te kunnen uitvoeren.

- Grote rivieren

Dijkdoorbraken langs de grote rivieren vormen eveneens een groot risico voor een verstoring van het leven in Zuid-Holland, met alle (economische) gevolgen van dien. In 2040 zijn alle versterkende maatregelen die tot dan nodig zijn uitgevoerd, zodat na 2040 dijkversterkingen gelijke tred kunnen houden met de klimaatverandering. Ook zijn innovatieve dijkconcepten ontwikkeld en uitgevoerd.

Voor de periode 2010-2015 zal de versterking van de rivierdijken verder worden uitgevoerd conform het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het Rijk. Het deltaplan Grote Rivieren is in 2015 afgerond. De categorie c-keringen (primaire keringen die niet aan buitenwater liggen) zijn uiterlijk 1 juli 2011 getoetst aan de Rijksnormen. Waar de keringen niet voldoen dienen de waterschappen, onder toezicht van de provincie, uiterlijk in 2012 verbeterprogramma's op te stellen.

- Regionale keringen (boezemkaden, compartimenteringsdijken, voorlandkeringen, etc.)

De regionale keringen vormen een uitgebreid netwerk binnen Zuid-Holland. Door de klimaatverandering zullen zij steeds vaker worden belast. In 2040 zullen dan ook alle regionale keringen op orde moeten zijn. In de periode 2010-2015 wordt begonnen met de versterking van de regionale keringen. Waterschappen dienen hiervoor voor 1 oktober 2009 de plannen in bij de provincie, inclusief een eerste prioriteitsstelling. In 2012 wordt een detailtoets uitgevoerd en op basis van de uitkomsten hiervan worden in 2013 uitvoeringsprogramma's opgesteld. Ook wordt in de periode 2010-2015 meer inzicht gekregen in de standvastigheid van de boezemkaden in geval van een overstroming. Uiterlijk in 2011 worden normen vastgesteld voor de compartimenteringsdijken en de voorlandkeringen.

- Kwetsbare gebieden buitendijks en binnendijks

Buitendijkse terreinen zijn het meest kwetsbaar voor overstromingen, maar ook de diepgelegen binnendijkse gebieden en de gebieden die direct langs primaire keringen liggen zijn kwetsbaar. Bij ontwikkeling van deze gebieden dient het hoogwaterrisico te worden afgewogen, waarbij eventueel nadere voorwaarden worden gesteld.

Voor de buitendijkse gebieden geldt in 2040 dat deze een voorbeeld zijn van ruimtelijke dynamiek en waterveiligheid. De bewoners zijn zich bewust van de risico's en weten hoe zij in geval van overtredingen moeten handelen. De binnendijkse gebieden worden ingedeeld in risicozones. Ontwikkelingen worden hierdoor niet geremd, maar het wordt eenvoudiger rekening te houden met het overstromingsrisico. De risicozonering is in 2012 uitgewerkt. Vervolgens wordt bezien welke maatregelen moeten worden getroffen.

- **Crisisbeheersing en calamiteitszorg**

Hoe klein het risico op overstromingen ook is, de provincie moet voorbereid zijn voor het geval dat. Als er dan toch een overstroming plaatsvindt kan een hoop ellende worden voorkomen door een goede voorbereiding. De provincie zal daarom de komende jaren haar informatiepositie verder verbeteren, met name waar het gaat om de rol en bevoegdheden van GS in geval van een overstroming. Ook wordt de internationale samenwerking verder uitgewerkt, waarbij Zuid-Holland optreedt als Europees gesprekspartner namens het IPO. Uitgangspunt bij de internationale samenwerking is onder meer dat problemen worden aangepakt in plaats van afgewenteld op andere lidstaten en dat risico's zo duurzaam mogelijk worden benaderd.

- **Ruimtelijke doorwerking**

De ruimtelijke doorwerking van de waarborgen waterveiligheid zit onder meer in de ruimtelijke reserveringen die moeten worden aangehouden voor de versterking van kust en dijken. Ook dienen mogelijkheden te worden gecreëerd om ontwikkeling van buitendijkse en laagliggende binnendijkse gebieden mogelijk te maken. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op risicovolle locaties wordt expliciet aandacht besteed aan evacuatie routes en vluchtroutes.

Realiseren mooi en schoon water

Zuid-Holland is trots op haar natuur. Dat blijkt wel uit het concept Provinciaal Waterplan. De waterkwaliteit in Zuid-Holland moet de komende jaren echter omhoog, onder meer op grond van Europese regelgeving. Dit komt bovendien de kwaliteit van de leefomgeving ten goede.

De kwaliteit van het grondwater is over het algemeen goed, maar lokaal of regionaal is verbetering nodig. Ook de klimaatverandering speelt nog een rol bij de (grond)waterkwaliteit. Zo kan een stijging van de temperatuur leiden tot een toename van de voedselrijkdom van het water, hetgeen weer kan leiden tot blauwalg. Daarnaast is het risico op verzilting van grond- en oppervlaktewater groter door de stijgende zeespiegel.

- **Oppervlaktewaterkwaliteit: algemeen en KRW**

De doelen, maatregelen en monitoring voor de komende periode worden in 2009 vastgelegd in stroomgebiedbeheerplannen (SGBP). Voor onze provincie worden deze verder uitgewerkt in dit waterplan. Alle oppervlaktewaterlichamen in Zuid-Holland (126 stuks in totaal op basis van de KRW) dienen in 2015 te voldoen aan Europese chemische normen voor de kwaliteit. Zij moeten de zogenoemde status Goed Ecologisch Potentieel hebben. Uitloop is eventueel mogelijk tot 2027. Ook voor de andere oppervlaktewateren in de provincie worden ecologische doelstellingen vastgelegd in het waterplan. Voor deze wateren wordt gestreefd naar het niveau Goede Ecologische Basiskwaliteit.

Concreet beoogt Zuid-Holland in 2015 voor 22 van de 126 KRW-oppervlaktewaterlichamen de ecologische doelen te hebben bereikt. Voor de overige lichamen wordt 2027 als streefdatum aangehouden. Voor de overige oppervlaktewateren is verbetering zichtbaar richting het basiskwaliteitsniveau. Uiterlijk in 2011 zijn hierover afspraken gemaakt tussen de provincie en de

waterschappen. D66 vindt de ambities van GS op dit punt weinig ambitieus. Wij zouden graag zien dat er sneller wordt voldaan aan de eisen voor voldoende waterkwaliteit in alle KRW-oppervlaktewaterlichamen. In de periode 2010-2015 zal de provincie tevens onderzoeken of de boven- en benedenstroomse ecologische doelen voldoende met elkaar in evenwicht zijn en wat de effecten van de klimaatverandering nog kunnen zijn. De waterschappen wordt gevraagd in de waterbeheersplannen ook een strategie op te nemen voor de verbetering van de waterkwaliteit, conform de doelstellingen in het Provinciaal Waterplan.

GS stellen in het concept Provinciaal Waterplan bij ruimtelijke ontwikkelingen zoveel mogelijk rekening te willen houden met de opgaven voor de verbetering van de waterkwaliteit. Wanneer uitvoering van projecten gekoppeld kan worden, bespaart dit uiteraard geld. D66 vindt dat voorkomen moet worden dat op deze wijze diverse projecten die onder verantwoordelijkheid van de waterschappen vallen alsnog door de provincie medegefinancierd worden.

- Grondwaterkwaliteit: algemeen en KRW

Kwalitatief goed grondwater is zowel van belang voor de drinkwatervoorziening als voor de land- en tuinbouw. Zuid-Holland kent zes grondwaterlichamen waarvoor een goede kwalitatieve en kwantitatieve toestand moet worden bereikt. Het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (BKMW) stelt per grondwaterlichaam de regionale drempelwaarden voor zes stoffen. Voor de grondwaterkwaliteit zijn de waterschappen verantwoordelijk, de -kwaliteit wordt voorsnog beheerd door de provincie. Zuid-Holland gaat de komende jaren echter het gesprek aan met de waterschappen om ook het kwaliteitsbeheer aan hen over te dragen.

Voor vijf van de zes Zuid-Hollandse grondwaterlichamen is op dit moment de toestand goed op grond van een formele toets. In 2015 zullen alle zes de lichamen een goede chemische toestand moeten hebben. Verder zullen in de periode 2010-2015 de gebieden met grootschalige grondwaterverontreinigingen worden geïnventariseerd en zijn er afspraken gemaakt over de aanpak. In de Bollenstreek wordt een pilot opgezet om de daar aangetroffen normoverschrijdingen tegen te gaan. Zo mogelijk worden nog voor 2015 maatregelen uitgevoerd.

De provincie is verantwoordelijk voor de afgifte van vergunningen voor grondwaterlozingen. De komende jaren zullen voor nieuwe lozingen de gevolgen voor de grondwaterkwaliteit worden meegewogen voordat de vergunning wordt verstrekt.

- Water en natuur

De vele natuurgebieden in Zuid-Holland stellen ook eisen aan het waterbeheer: er moet voldoende water zijn en het water moet ook van goede kwaliteit zijn. Aan deze voorwaarden wordt op dit moment nog niet altijd voldaan. En ook hier vormt de klimaatverandering een bedreiging, met name voor de veenweidegebieden. De doelstellingen voor Zuid-Holland zijn in de relatie water en natuur driedig. Ten eerste worden beheersplannen opgesteld voor de Natura 2000-gebieden, waarin wordt aangegeven met welke maatregelen aan de watereisen kan worden voldaan. Dit geldt vooral voor de 11 van de 23 gebieden waarvoor het beheer bij de provincie ligt. Ten tweede is een toplijst vastgesteld met gebieden die de meeste verdroging kennen. Per gebied wordt in een uitwerkingsplan aangegeven hoe de verdroging zal worden opgelost. In 2015 is de verdroging (bijna) volledig opgelost. De derde doelstelling is een goed beheer van de 23 waterparels die de provincie heeft geselecteerd. In 2015 zijn de benodigde maatregelen voor inrichting en beheer van de waterparels uitgevoerd.

- Water en recreatie

Nog niet alle recreatieve mogelijkheden van de Zuid-Hollandse wateren worden ten volle benut. De provincie ziet echter geen noodzaak voor een aparte functie recreatiewater. De algemene

kwaliteitsverbetering van het water zou voldoende moeten zijn om ook meer recreatie op en met name in het water mogelijk te maken. Wel zal de provincie in de periode 2010-2015 een 'Visie op waterrecreatie' opstellen, die deel zal uitmaken van het vervolg op de Agenda Vrije Tijd 2006-2010. Alle zwemwaterlocaties in de provincie zullen uiterlijk in 2015 ten minste een aanvaardbare waterkwaliteit hebben, maar bij voorkeur een goede of uitstekende kwaliteit. Ook worden voor het zwemseizoen 2011 voor alle Zuid-Hollandse zwemwaterlocaties zogenoemde zwemwaterprofielen opgesteld.

- Ruimtelijke doorwerking

Ook in dit onderdeel is met het oog op de vaststelling van de structuurvisie de ruimtelijke doorwerking opgenomen. Het gaat er met name om dat ruimtelijke ontwikkelingen geen negatieve impact mogen hebben op de waterkwaliteit in de provincie. Daarnaast wordt vastgelegd dat mogelijk grondaankoop noodzakelijk is om bepaalde doelen te realiseren. Gedacht moet worden maatregelen die de kwaliteit van het oppervlaktewater verbeteren, zoals de realisatie van natuurvriendelijke oevers of zuiveringsmoerassen.

Ontwikkelen duurzame (zoet)watervoorziening

Zoetwater is van groot belang, zowel voor de drinkwatervoorziening als voor de Zuid-Hollandse land- en tuinbouw. De drinkwatervoorziening zal voor de komende jaren moeten worden gegarandeerd, hetgeen een grote uitdaging is. De uitdagingen waar de provincie voor staat zijn onder meer opnieuw de klimaatverandering en verzilting, maar mogelijk ook een veranderende vraag. Verzilting vindt in Zuid-Holland zowel plaats door zoute kwel als door indringend zeewater.

- Zoetwatertekort

Naar verwachting zullen zoetwatertekorten in de toekomst vaker voor komen dan nu het geval is. Dit vraagt om een goede zoetwatervoorziening. Enerzijds speelt de vraag hoe moet worden omgegaan met de structurele zoetwaterbehoefte. Is er voldoende aanbod om aan de vraag te voldoen? Anderzijds speelt de situatie in het geval van calamiteiten. Hoe wordt met het dan beschikbare zoetwater omgegaan. Het antwoord op de laatste vraag is makkelijker dan op de eerste. Hiervoor zijn namelijk op landelijk niveau verdringingsreeksen vastgesteld. Deze volstaan volgens GS voor Zuid-Holland. Wat de verhouding aanbod-vraag betreft, wordt met name veel verwacht van de uitwerking van het advies van de Deltacommissie. Deze pleit voor een duurzame zoetwatervoorziening in West-Nederland en heeft hiervoor diverse maatregelen voorgesteld. In de Deltawet zullen deze nader worden uitgewerkt.

Het streefbeeld voor 2040 is dat de zoetwatervoorziening volledig op orde is en dat het watersysteem en de ruimtelijke functies optimaal op elkaar zijn afgestemd. Het watersysteem is bovendien klimaatbestendig en voorbereid op variaties in de aan- en afvoer van rivierafvoer. Voor de periode 2010-2015 betekent dit met name dat verzilting waar mogelijk wordt tegengegaan en dat de provincie zich inspant om aan de zoetwaterbehoefte te voldoen. Garanties kunnen echter niet worden gegeven. Gelijkzeitig zal een strategie voor de periode 2015-2040 worden opgesteld om een duurzame zoetwatervoorziening te bereiken. De strategie zal zijn gebaseerd rond de kernbegrippen bewustwording, maatwerk, transparantie en robuustheid. Concreet wil dit zeggen dat een grotere zelfvoorzienendheid van functies en gebruikers wordt verwacht, bijvoorbeeld door meer water lokaal te bergen. Ook vereist de strategie een consequent ruimtelijk beleid van de provincie, gericht op verlaging van de zoetwatervraag in verziltingsgevoelige gebieden. Deze zullen hierdoor bijvoorbeeld minder geschikt zijn voor agrarische functies. De uitvoering van de diverse plannen blijft liggen bij de waterbeheerders. Samen met hen zal de provincie op zoek gaan

naar een alternatieve aanvoer van zoet water.

- Drinkwatervoorziening

De nieuwe Drinkwaterwet bestempelt de drinkwatervoorziening als een nutsvoorziening van groot openbaar belang. Vooralsnog zijn de drinkwaterbedrijven goed in staat om het water uit hun bronnen met relatief beperkte zuivering om te zetten in drinkwater. Om dit zo te houden dienen de waterwingebieden beter beschermd te worden, hetgeen onmiskenbaar ruimtelijke gevolgen heeft. Drinkwaterbronnen zullen worden vastgelegd, waarbij tevens beschermingszones worden gedefinieerd. Calamiteiten in deze zones kunnen in korte tijd grote gevolgen hebben. De rampenplannen dienen hierop te zijn aangepast. Verder wordt in de periode 2010-2015 de bestaande situatie voor de drinkwaterbereiding zoveel mogelijk gehandhaafd. Wel worden maatregelen genomen om de kwaliteit van het water in drinkwaterbronnen verder te verbeteren, conform de streefwaarden van het BKMW. Uiterlijk in 2010 ontwikkelt de provincie samen met de drinkwaterbedrijven een langetermijnvisie op een veilige, robuuste en duurzame drinkwaterbereiding. Wanneer er ruimtelijke ontwikkelingen worden gepland in drinkwatergebieden, zal overleg moeten plaatsvinden met de drinkwaterbedrijven. Er zal in ieder geval rekening moeten worden gehouden met de drinkwaterfunctie van een gebied.

- Duurzame Greenports

Zuid-Holland kent vijf gebieden die zijn aangewezen als Greenport. Hun economische toekomst dient op een duurzame manier veilig te worden gesteld. Watergerelateerde problemen die zich nu voordoen zijn onder meer mogelijke wateroverlast door het ontbreken van onvoldoende bergingsmogelijkheden en watertekorten door schaarste aan zoete gietwaterbronnen. In 2040 dienen de bestaande problemen in elk geval te zijn opgelost en zijn de Greenports volledig ecologisch verantwoord. Er zal enkel gebruik worden gemaakt van duurzame waterbronnen, de zoetwatervraag is geminimaliseerd en de waterkringloop is gesloten op bedrijfs-, cluster- of gebiedsniveau. Hiervoor zullen in de periode 2010-2015 pilots worden ontwikkeld. Nieuw te ontwikkelen locaties voor glastuinbouw en boomteelt zullen in deze periode alvast voldoen aan het streefbeeld voor de duurzame Greenports. Hetzelfde geldt voor gebieden die in deze periode worden geherstructureerd. Nieuwe locaties zullen bovendien daar worden geprojecteerd waar vanuit waterperspectief de meeste voordelen kunnen worden behaald. Ook is in nieuwe gebieden voldoende ruimte om eventueel overtollig water op te vangen om wateroverlast te voorkomen.

- Ruimtelijke doorwerking

De ruimtelijke doorwerking van dit onderdeel van het Provinciaal Waterplan is fors. Zo zullen in verziltingsgevoelige gebieden geen functies worden ontwikkeld of uitgebreid waarbij de vraag naar zoetwater toeneemt. In waterwingebieden zijn geen andere functies dan drinkwater winnen mogelijk, tenzij deze hiermee niet strijdig zijn. De Greenports worden daar gerealiseerd waar de watersituatie optimaal is. Bovendien wordt grondgebonden teelt vermeden in de 'zilte gebieden'.

Realiseren robuust en veerkrachtig watersysteem

Het grond- en oppervlaktewatersysteem is van groot belang om een goede levenskwaliteit in Zuid-Holland te kunnen waarborgen. Het watersysteem zal de komende jaren robuuster moeten worden, om in staat te zijn grote schommelingen in de aan- en afvoer van water op te vangen. Dit is een kernopgave voor de provincie. Aanpassingen zijn nodig aan onder meer de capaciteit van rioolnetwerken, boezems en gemalen en de mogelijkheden tot (tijdelijke) berging van water.

- **Wateroverlast vanuit oppervlaktewater**
Wanneer de bergings- en afvoercapaciteit van het watersysteem onvoldoende is, kan dit leiden tot wateroverlast. Door de klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast toe. Door de toegenomen economische waarden van het gebied zal dat bovendien leiden tot meer schadelijke effecten. GS willen daarom dat uiterlijk in 2015 het watersysteem aan de normen voor wateroverlast voldoet, enkele gespecificeerde uitzonderingen daargelaten. Deze dienen in 2027 op orde te zijn. Waar mogelijk worden de benodigde ingrepen gecombineerd met de uitvoering van andere ruimtelijke inspanningen. Opnieuw is de uitvoering voornamelijk in handen van de waterschappen en fungeert de provincie als aanjager en controleur.
- **Waterbeheer en bodemdaling**
Bodemdaling is in het westen van Nederland een normaal verschijnsel. Op lange termijn kan het echter grote nadelige gevolgen hebben, onder meer door ontwrichting van de infrastructuur en een toename van kwelwater. De waterschappen voeren daarom een peilbeheer als instrument om bodemdaling zoveel mogelijk tegen te gaan. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de lagenbenadering, waardoor de gebruiksbelangen van de ruimte boven- en ondergronds wordt gewogen in een integraal kader. De prioriteit voor de periode 2010-2015 is het afremmen van bodemdaling in de veengebieden. In 2040 is de bodemdaling in beginsel in de hele provincie onder controle. Verder zal de provincie de komende jaren mogelijke oplossingsrichtingen zoeken om bodemdaling als gevolg van menselijk handelen te vertragen.
- **Grondwaterkwantiteitsbeheer**
Met ingang van 2010 wordt de zorg voor de grondwaterkwantiteit overgedragen aan de waterschappen, omdat dit in grote mate samenhangt met het algemene waterbeheer. Desalniettemin is het aan de provincie om een aantal doelstellingen te formuleren, op basis waarvan de waterschappen hun uitvoeringsplannen kunnen uitwerken. Uiterlijk in 2040 is er een balans tussen de kwantiteit en kwaliteit van het grondwater zodat alle aanwezige grondgebruikfuncties kunnen worden uitgevoerd. De uitvoeringskosten dienen maatschappelijk aanvaardbaar te zijn. Voor de kortere termijn (2015) wordt met name gestreefd naar behoud van de strategische voorraad zoet water. Dit betekent onder meer dat compensatie is vereist wanneer zoet water uit de strategische voorraad wordt onttrokken. Ook worden voorbereidingen getroffen om de vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen over te dragen naar de waterschappen. In 2010 is een afwegingskader voor ondergronds ruimtegebruik vastgesteld. Deze visie op de ondergrond maakt deel uit van de Provinciale Structuurvisie (PSV).
- **Stedelijke waterketen**
De stedelijke waterketen wordt beheerd door de gemeenten, maar vanwege de samenhang met het integrale waterbeleid wordt ook hier door de provincie sturing gegeven. Uiterlijk in 2012 beschikken alle gemeenten over een verbreed gemeentelijk rioleringsplan (VGRP), waarin is vastgelegd hoe de stedelijke (afval)watersystemen op orde worden gehouden. Deze plannen worden door de provincie getoetst aan het bredere beleidskader. Zo nodig kan de provincie een aanwijzing geven. In het VGRP wordt ook een basisinspanning vastgelegd, die in 2015 gerealiseerd dient te zijn. De waterschappen worden voor advies betrokken bij de opstelling van de VGRP's en de uitvoeringsplannen. D66 betreurt het dat op dit punt nieuwe bestuurlijke drukte ontstaat. Er zijn immers drie bestuurslagen bij betrokken. Het is echter in overeenstemming met de wetgeving en daardoor onvermijdelijk.

- Waterbodems

Met name voor de diepe wateren gelden dat deze regelmatig moeten worden uitgebaggerd, omdat zij anders niet meer aan hun functie kunnen voldoen. Bovendien heeft een slechte bodem vaak ook gevolgen voor de oppervlaktewaterkwaliteit. In de planperiode 2010-2015, bij voorkeur al in 2010, is het waterbodembeheer eveneens overgedragen aan de waterschappen. Alle saneringsmaatregelen voor de waterbodems waarvoor middelen beschikbaar zijn in de planperiode worden ook daadwerkelijk uitgevoerd. D66 gaat er van uit dat hier de middelen van de waterschappen worden bedoeld en dat er geen sprake is van financiering door de provincie. Voor 2040 is het streefbeeld dat het baggeronderhoud op orde is.

- Vaarwegbeheer

Met vaarwegbeheer wordt bedoeld de instandhouding van de maatschappelijke functie voor de scheepvaart. De meeste vaarwegen zijn in beheer bij de waterschappen, maar een aantal worden ook beheerd door de provincie. Daarnaast is er een aantal vaarwegen die vanwege hun belang voor bijvoorbeeld de beroepsvaart niet onder de waterschappen vallen. Hiervoor dient een vaarwegbeheerder te worden aangewezen. Op lange termijn is de doelstelling dat de vaarwegen in Zuid-Holland zich in goede staat bevinden en dat de scheepvaart voldoende kan doorstromen. Voor het vaarwegennet in beheer bij de provincies wordt in de periode 2010-2015 een kanskaart voor natuurvriendelijke oevers opgesteld. De realisatie van deze oevers wordt meegenomen in het normale oeverbeheer. Ook zullen de mogelijkheden voor de recreatievaart minimaal in stand worden gehouden en waar mogelijk verbeterd.

- Ruimtelijke doorwerking

De ruimtelijke effecten van het watersysteem zijn met name gevolgen van besluitvorming door de waterschappen over uitvoeringsmaatregelen. Hierover vindt overleg plaats met de provincie en de gemeenten. Verder dient bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen rekening te worden gehouden met de effecten voor de waterkwaliteit. Dit wordt vastgelegd in de Waterverordening.

Perspectieven waterbeleid in gebieden - Zuid-Hollandse Delta, Groene Hart en Zuidvleugel

De vier thema's van het waterbeleid die hiervoor zijn uitgewerkt, worden in dit hoofdstuk door GS toegepast op drie gebieden in Zuid-Holland. Voor deze gebieden zijn de doelstellingen en benodigde maatregelen voor de korte en lange termijnen nader uitgewerkt. In het Provinciaal Waterplan wordt benadrukt dat veel keuzes afhankelijk zijn van het nationale en Europese beleid en dus flexibel moeten worden ingekleed. Bovendien blijft de klimaatverandering zorgen voor grote onzekerheden.

- Zuid-Hollandse Delta

De Zuid-Hollandse Delta is grofweg het gebied ten zuidwesten van Rotterdam en Dordrecht en bestaat uit een geheel van grote wateren met elk een eigen karakter. Zout, zoet, stilstaand en stromend water zijn aanwezig, inclusief alle denkbare mengvormen. Alle rijkswateren in deze regio zijn bestempeld als Natura 2000-gebied. De maatschappelijke opgave in het gebied is meerledig. De waterkwaliteit moet worden verbeterd en er dient te worden gezien hoe duurzaam het huidige onderscheid tussen zoet en zout water is. Zoet water wordt nu veelal nog gebruikt als natuurlijke barrière voor zout water. De plannen van de Deltacommissie gaan echter uit van een verdere inlaat van zout water en daarmee een groter gebied met een zoet-zout-gradiënt. De Zuid-Hollandse Delta dient te worden beschermd tegen overstromingen, ook op de lange termijn. Daarnaast gaat de provincie zich inzetten om het ecosysteem te verduurzamen. Dit is uiterlijk in 2040 gerealiseerd. Bovendien is er dan voor het hele gebied een evenwicht bereikt tussen

economie en ecologie.

Voor al deze zaken is, zeker op de korte termijn, een grote rol weggelegd voor het Rijk. De provincie speelt tweede viool en zal zich met name moeten richten op de consequenties van het door het Rijk voorgestelde beleid, onder meer op de ruimtelijke kwaliteit, de economische ontwikkeling en het regionale waterbeheer. Duidelijk is dat dit een project van de lange adem is.

- **Het Groene Hart**

Het watersysteem in het Groene Hart is complex, mede doordat van verschillende kanten water wordt aan- en afgevoerd. De problematiek in het Groene Hart is groot en veel van deze problemen zijn direct of indirect terug te voeren op het waterbeheer. Zo is er op diverse plaatsen sprake van bodemdaling, is het watersysteem versnipperd, de waterkwaliteit vaak slecht en is er een hoog risico op wateroverlast. Op al deze punten zal de komende jaren actie moeten worden ondernomen. Een van de oplossingen is het creëren van meer ruimte voor water, onder meer door tijdelijke waterbergingen. Uiterlijk in 2040 hebben alle PEHS- en Natura 2000-gebieden een duurzaam, robuust en klimaatbestendig ecosysteem.

Een specifiek aandachtsgebied is de Greenport Boskoop, waar de boom- en sierteelt plaatsvindt. Hier zal een herstructurering van de oude teeltgebieden plaatsvinden, waarbij tegelijkertijd gepoogd wordt het gebied te verduurzamen. Het streven is de Greenport te laten voorzien in de eigen waterbehoefte.

Bij de ontwikkeling van nieuw beleid voor het Groene Hart wordt nauw samengewerkt met Noord-Holland en Utrecht. Voor de planperiode 2010-2015 ligt de nadruk van het beleid in elk geval op het afremmen van de bodemdaling en het robuuster en klimaatbestendiger maken van het waterbeheer.

- **Zuidvleugel Randstad**

De rest van de provincie wordt benoemd als de Zuidvleugel Randstad en beslaat grofweg het verstedelijkte gebied tussen Dordrecht en Leiden. Het gaat om een dichtbevolkt gebied waar veel functies worden gecombineerd. Dit vraagt dus om een specifieke aanpak, waarbij steeds de afweging tussen de verschillende functies kan worden gemaakt. De dreiging van het water in dit gebied komt zowel van zee als van de rivieren. Aan beide kanten is een verbetering van de situatie nodig, door kustversterking en een overstromingsbestendige inrichting van de gebieden achter dijken. Op de lange termijn wordt in de Zuidvleugel een duurzaam leef- en investeringsklimaat ontwikkeld waar multiculturele en multifunctionele kwaliteiten elkaar versterken. Er zullen extra waterbesparende voorzieningen moeten worden getroffen. De Greenport Westland zal moeten werken aan de zelfvoorziening voor zijn waterbehoefte. Uiterlijk in 2027 is het regionale watersysteem in de regio helemaal op orde en is water een zichtbaar en kwaliteitsverhogend element in de openbare ruimte.

De woonfunctie in de Zuidvleugel zal met name binnenstedelijk worden ontplooid en slechts in beperkte mate landelijk. De verhouding zal uiteindelijk rond de 80-20 liggen. Het regionaal landschap in de Zuidvleugel zal meer als een geheel moeten worden beschouwd en minder als losse projecten.

Uitvoering, monitoring en evaluatie

De uitvoering van het Provinciaal Waterplan is vastgelegd in het Actieprogramma Water. Per kernopgave is vastgelegd welke doelen wanneer moeten worden gehaald en wie hiervoor verantwoordelijk is. Verder zal de provincie in de planperiode een zogenoemde Wateratlas ontwikkelen, waarin online alle informatie over de toestand van het watersysteem beschikbaar is. De voortgang van de uitvoeringsagenda zal in jaarlijkse voortgangsrapportages aan de orde komen.

Over de toestand van het watersysteem wordt tweejaarlijks gerapporteerd. Hiertoe worden processen en beleidsindicatoren vastgesteld. De waterschappen worden gevraagd eveneens jaarlijks aan de provincie te rapporteren over de uitvoering van hun taken.

Financiering

Het waterbeheer is in handen van diverse partijen (Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven) en kent daarom een vrij strikte verdeling van de financiering. De provincie is primair verantwoordelijk voor het beheer van diep grondwater, het beheer van bepaalde vaarwegen, het calamiteitenbeheer en de kaderstelling, toezicht, monitoring en regie. Deze zaken worden gefinancierd uit de grondwaterheffing en de algemene middelen. Voor 2010 kost het waterbeheer in Zuid-Holland ongeveer 2 miljard euro, exclusief de beheerstaken van Rijkswaterstaat. De provincie betaalt hier ongeveer 8% van. De kosten voor de planperiode zijn in het Provinciaal Waterplan niet opgenomen, omdat naar de mening van GS de kostenontwikkeling nog niet volledig kan worden geschetst. Zo zijn de beleidsopgaven nog niet door alle partners tot in detail uitgewerkt en is voor een deel ook niet duidelijk hoe groot de beleidsopgaven überhaupt zijn. Ook is veelal nog onduidelijk in welke mate het Rijk zal co-financieren. Desalniettemin heeft de provincie becijferd dat de lasten per huishouden tussen 2010 en 2015 gemiddeld met zo'n €150 euro zullen stijgen: van €704 naar €854. Dit is een stijging van zo'n 4% per jaar.

D66 constateert dat de financiële onderbouwing van het Provinciale Waterplan nog erg te wensen overlaat, aangezien diverse beleidsuitwerkingen nog niet duidelijk zijn. Verschillende afspraken met de waterschappen zullen de komende tijd nog moeten worden gemaakt. Dit zorgt er ook voor dat het lastig te beoordelen is in hoeverre de doelstellingen van het Provinciaal Waterplan realistisch zijn. De fractie zal het handelen van GS op dit punt zorgvuldig monitoren.

Het actieprogramma water

Het actieprogramma water maakt deel uit van het Provinciaal Waterplan en bevat de concrete doelstellingen voor de planperiode 2010-2015. Er zijn concrete resultaten geformuleerd die gedurende de planperiode moeten worden gerealiseerd. Per doelstelling is aangegeven wie eerstverantwoordelijk is en in welk jaar het resultaat moet zijn bereikt. Ook is vastgelegd welke rol is weggelegd voor de provincie (kaderstelling, toezicht & monitoring of regie) en waarom de provincie deze taak heeft (wettelijke taak, bestuurlijke afspraak of strategische keuze).

PlanMER water(beheer)plannen 2010-2015

De planMER is opgesteld door de provincie en de gezamenlijke waterschappen in Zuid-Holland en ziet zowel op het concept Provinciaal Waterplan als op de waterbeheersplannen van de vier waterschappen. Op grond van de voortoets is al vastgesteld dat de plannen geen negatieve effecten zullen hebben op de Natura 2000-gebieden. De hoofdconclusie uit de planMER is dat het voorgenomen waterbeleid en de uitvoering door de waterbeheerders grotendeels positief scoort voor het milieu. De kwaliteit van water en natuur zullen door de uitvoering van de waterbeheersplannen erop vooruit gaan. Dit heeft tevens een positief effect op de beleving van het landschap en de mogelijkheden voor waterrecreatie. Voor wat betreft de zoetwatervoorziening en de bodemdaling wordt geconstateerd dat de voorgestelde maatregelen niet voor een volledige oplossing kunnen zorgen. Wel zullen zij een positieve bijdrage leveren.

In de planMER wordt geconstateerd dat er mogelijk een strijdigheid zit tussen de doelstelling om 80% van de woonopgaven te realiseren in stedelijk gebied en tegelijkertijd de wateroverlast in stedelijk gebied terug te dringen. Voor beide doelen is namelijk ruimte nodig, die juist in stedelijke gebieden schaars is. Ook worden vraagtekens geplaatst bij de haalbaarheid van een volledig gesloten watersysteem voor de Greenport-gebieden. De opgave water en natuur is wellicht ook

minder eenvoudig te realiseren dan het Provinciaal Waterplan doet voorkomen: juist de naast elkaar liggende conflicterende watervragen (zoals landbouw enerzijds en natte natuur anderzijds) bemoeilijken dit. Het watersysteem is immers gevoelig voor externe factoren. In de planMER wordt daarom gesteld dat een robuust watersysteem alleen kan worden gerealiseerd als conflicterende watervragen niet meer naast elkaar voorkomen.

Toetsingsadvies voor het milieueffectrapport

De Commissie voor de MER constateert dat het milieueffectrapport de essentiële informatie voor besluitvorming bevat. Het rapport is goed leesbaar en goed gestructureerd. Er wordt een aantal aanbevelingen gedaan die zijn bedoeld voor de vaststelling van de definitieve waterplannen. Voor zover ik kon nagaan zijn voor het Provinciaal Waterplan deze aanbevelingen opgevolgd.

Standpunt D66

Het Provinciaal Waterplan is door D66 gesteund. De grote lijnen komen overeen met de ideeën die wij hebben voor het Zuid-Hollandse waterbeleid. De fractie constateert echter wel dat het Waterplan op een aantal onderdelen weinig ambitieus is, met name waar het gaat om het realiseren van een voldoende waterkwaliteit. Andere doelstellingen zijn juist wel weer duidelijk en realistisch geformuleerd.

De implementatie van het Waterplan zal de komende jaren door onze fractie gevolgd worden. Het is immers de taak van PS om in de gaten te houden in hoeverre GS de gestelde doelstellingen ook daadwerkelijk zal realiseren. Dit is te meer van belang nu er nog onvoldoende duidelijkheid is over de financiële onderbouwing van het Waterplan. D66 betreurt dat. Zoals hiervoor reeds aangegeven zijn er nog diverse onzekerheden, met name waar het gaat om afspraken met de waterschappen. Onze fractie zal er bij GS op blijven aandringen om hierover zo snel mogelijk duidelijkheid te verschaffen, zodat ook in de provinciale begroting rekening kan worden gehouden met de kostenontwikkeling. Dit is zeker van belang met het oog op de langetermijnbegroting van de provincie en de keuzes die moeten worden gemaakt wanneer de bijdrage uit het Provinciefonds omlaag gaat.

Extra aandacht is wat D66 betreft gewenst voor de belofte van de provincie om de uitgangspunten van Provincie Nieuwe Stijl (minder co-financiering, niet meer dan twee bestuurslagen betrokken, etc.) na te komen. Juist door de onvermijdelijke grote hoeveelheid spelers in het waterbeheer zijn deze punten extra risicovol.